

יכוֹן בְּקִרְיַת חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים אֵלוֹ שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַ דְּמִילּוּי הַה דְּשֵׁם ב'ן לְהַשְׁאִיר בּוֹ הָאִרְה מִתּוֹסַפְת הַנֶּפֶשׁ מִשֶּׁבַת שְׁעֵבֶרָה

ט וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־שֹהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְשֵׁשׁ מִשְׁמֹתֶם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמוֹת הַשְּׁשָׁה הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשְּׁנִיתָ כְּתוּלְדָתָם: יֵא מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן פְּתוּחִי

(9) And you will take the two *shoham*-stones, and engrave the names of the sons of Israel upon them. (10) Six of their names upon the one stone, and the names of the remaining six upon the second stone, according to the order of their birth. (11) [With] the work of a jeweler, you will engrave these two stones

RASHI

רש"י

(10) כְּתוּלְדָתָם — [literally, “according to their progeny,” but here means:] In the [chronological] order of their birth (הולדה). [This order is:] Reuvein, Shimon, Levi, Yehudah, Dan and Naftali — on the one [shoham-stone]; and on the second, Gad, Asheir, Yissakhar, Zevulun, Yosef and Binyamin [in contrast to the order of names on the Breastplate (see Rashi on verse 21 below). [Now, here, Binyamin is] written in full [i.e., בנימין, with a ם before the final ן], because that is how his name appears in

(י) כְּתוּלְדָתָם. כְּסֵדֶר שְׁנוּלְדוֹ רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לְוִי יְהוּדָה דָן נַפְתָּלִי עַל הָאֶחָת. וְעַל הַשְּׁנִיָּה גָד אֲשֵׁר יִשְׂשָׁכָר זְבוּלוֹן יוֹסֵף וּבִנְיָמִין מְלֵא שְׁבֵן הוּא כְּתוּב בְּמִקּוּם תּוּלְדוֹתוֹ כ”ה אוֹתוּיֹת בְּכָל אֶחָת וְאֶחָת: (יא) מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן. מַעֲשֵׂה אוּמָן שֶׁל אַבְנִים חֲרָשׁ זֶה דְּבוּק הוּא לְתַבָּה שְׁלֵאֲחֲרָיו וּלְפִיכָר הוּא נְקוּד פְּתַח בְּסוּפוֹ. וְכֵן חֲרָשׁ עֲצִים נֹטֵה קוֹ חֲרָשׁ שֶׁל עֲצִים. וְכֵן חֲרָשׁ בְּרוֹז מַעֲצָד כָּל אֵלֶּה דְּבוּקִים וּפְתוּחִים: פְּתוּחֵי חוֹתָם. כְּתַרְגוּמוֹ. כְּתַב מִפְּרָשׁ כְּגַלְף דְּעֻזְקָא. הַרְצוֹת הָאוֹתוּיֹת בְּתוֹכָן כְּמוֹ שְׁחוֹרְצִין חוֹתָמֵי טְבַעוֹת שֶׁהֵם לְחֹתָם אֲגָרוֹת כְּתַב

Scripture when it describes his birth (Genesis 35:18). [With this arrangement,] there are 25 letters [engraved] on each stone (see Sotah 36a). (11) מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן — [means:] The work of an artisan of precious stones. [A noun that signifies a worker or craftsman, usually consists of two syllables, whose second syllable is vocalized with a kameitz, e.g., חָמֵר, a donkey-driver (see Be-eir Rechovot). However,] here, the word חֲרָשׁ is in the construct state [meaning “an artisan of ...”], and is connected to the word that follows it [namely, “stones”]. This is why its last syllable is vocalized with a patach [as opposed to a kameitz, had the word been in the absolute state]. Similar is (Isaiah 44:13), חֲרָשׁ עֲצִים נֹטֵה קוֹ [where the last syllable of חֲרָשׁ is vocalized with a patach, and thus, the expression חֲרָשׁ עֲצִים has the] meaning חֲרָשׁ שֶׁל עֲצִים, “a craftsman of wood;” and likewise (Isaiah 44:12), חֲרָשׁ בְּרוֹז מַעֲצָד [where the last syllable of חֲרָשׁ is also vocalized with a patach, and thus, the expression חֲרָשׁ בְּרוֹז has the meaning חֲרָשׁ שֶׁל בְּרוֹז,] “a craftsman of iron.” All of these examples are in the construct state and [their last syllables] are therefore vocalized by a patach. פְּתוּחֵי חוֹתָם — [This expression is to be understood] as it is translated [by Onkelos, namely]: כְּתַב מִפְּרָשׁ כְּגַלְף דְּעֻזְקָא, meaning that these [shoham stones] had letters engraved into them, in a similar way as letters are engraved into signet rings that

תִּרְתִּין אֲבִנָּיָא עַל שְׁמֹהַת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָעֵן מִרְמָצֵן דְּדִהֵב
 תַּעֲבֹד יְתוּהֹן: יב וּתְשׂוּי יָת
 תִּרְתִּין אֲבִנָּיָא עַל כַּתְּפֵי
 אֶפֻּדָא אֲבִנֵי דְכֶרְנָא לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְיִטּוּל אֶהְרֹן יָת
 שְׁמֹהַתְהוֹן קָדָם יְיָ עַל תִּרְיִן
 כַּתְּפוּיָה לְדְכֶרְנָא: יג וְתַעֲבֹד
 מִרְמָצֵן דְּדִהֵב:

חֹתָם תִּפְתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבִנִּים עַל־שְׁמֹת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסִּבַּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה
 אֹתָם: יב וְשִׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבִנִּים עַל
 כַּתְּפֵת הָאֶפֻּד אֲבִנֵי זָכָרָן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת־שְׁמוֹתֵם לְפָנַי יְדוּהָ עַל־
 שְׁתֵּי כַתְּפוּי לְזָכָרָן: ס שְׁנֵי יג וְעָשִׂיתָ מִשְׁבְּצֹת

זָהָב:

with the names of the sons of Israel, just like the engraving on a signet ring. Have these [stones] encompassed in gold housings. (12) Then place the two stones upon the shoulder straps of the *Eifod* as remembrance-stones of the Children of Israel. Aharon will thus carry their names upon his two shoulders, before the Lord, as a remembrance. (13) And you will make golden housings;

RASHI

are used for imprinting a seal upon documents with a distinct script [consisting of letters that are clearly] identifiable. על שמות — [literally, “(you will engrave these two stones) upon the names of the sons of Israel.” However, the expression here על שמות is] equivalent to בשמות, meaning, “with the names [of the sons of Israel].” מסבת משבצות — The stones were encompassed (מסבת) by golden settings. [How so?] A

golden setting would be made for each stone, like some sort of cavity the size of the stone, and then the stone would be sunk into this setting. The result was that the setting would effectively “encompass” the stone. Then the settings [containing the stones] would be attached to the [free] ends of the respective shoulder straps of the Eifod. (12) **Remembrance-stones** — The Holy One, Blessed is He, would take note, as it were, of the Tribes [of Israel, whose names were now] written before Him, and consequently, He would be mindful (זכרן) of their righteousness (Shemot Rabbah 38:8). (13) **And you will make ... housings** — [How many?] The minimum number understood from [the plural term] “housings” — namely, two. And Scripture in this section only specifies part of the function of these housings, while in the section dealing with the Breastplate (verse 22-25 below), it completes all the other explanatory details [regarding their function].

רש"י

נָכַר וּמְפֹרָשׁ: עַל שְׁמוֹת. כְּמוֹ בְשִׁמוֹת: מִסִּבַּת מִשְׁבְּצוֹת. מוֹקְפוֹת הָאֲבִנִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב שְׁעוֹשֶׂה מוֹשֵׁב הָאֶבֶן בְּזָהָב כְּמִין גּוּמָא לְמִדַּת הָאֶבֶן וּמִשְׁקָעָה בְּמִשְׁבְּצוֹת נִמְצָאת הַמִּשְׁבְּצוֹת סוֹכְבֵת אֶת הָאֶבֶן סָבִיב וּמְחַבֵּר הַמִּשְׁבְּצוֹת בְּכַתְּפוֹת הָאֶפֻּד: (יב) לְזָכָרָן. שֵׁיחָא רוּאָה הַקָּבָה אֶת הַשְּׁבָטִים כְּתוּבִים לְפָנָיו וַיִּזְכֹּר צְדָקָתָם: (יג) וְעָשִׂיתָ מִשְׁבְּצוֹת. מְעוֹט מִשְׁבְּצוֹת שְׁתֵּים וְלֹא פָרַשׁ לָךְ עֵתָה בְּפִרְשָׁה זֹ אֶלָּא מְקַצֵּת צָרְכָן וּבְפִרְשֵׁת הַחֹשֶׁן גּוֹמֵר לָךְ פְּרוּשָׁן:

PROPHETS Ezekiel 43

נביאים יחזקאל פרק מג

כ ותסב מדמיה ותתן על ארבע קרנותיה ועל ארבע זוית מסמתא ועל תחומא סחור סחור ותדכי יתיה ותכפר עלוהי: כא ותסב ית תורא דחטאתא ויודיניה באתר דחזי לבייתא מברא למקדשא: כב וביומא תנינא תקריב צפיר בר עזי שלים לחטאתא ותדכי ית מדבחה כמא דדכיא ב תורא: כג בשיציוותך מלדכא תקריב

כ ולקחת מדמו ונתתה על ארבע קרנתיו ואל ארבע פנות העזרה ואל הגבול סביב חטאת אותו וכפרתהו: כא ולקחת את הפר החטאת ושרפו במפקד הבית מחוץ למקדש: כב וביום השני תקריב שעיר עזים תמים לחטאת וחטאו את המזבח כאשר חטאו בפר: כג בכלותך מחטא תקריב פר בן בקר תמים ואיל מן הצאן תמים: כד והקרבתם לפני ידוה והשליכו הפהנים עליהם מלח והעלו אותם עלה לידוה:

תור בר תורי שלים ודכר מן ענא שלים: כד ותקריבנון קדם יי ויתנון כהניא עליהון מלחא ויסקון יתהון עלתא קדם יי:

(20) And you shall take of its blood, and put it on its four horns, and on the four corners of the upper ledge, and upon the surrounding border; thus shall you purify it and make it fit for atonement. (21) You shall take the bull of the sin-offering, and he shall burn at the appointed place of the House, outside the Sanctuary. (22) And on the second day you shall offer a he-goat without blemish for a sin-offering; and they shall purify the altar, as they purified it with the bull. (23) When you have finished purifying it, you shall offer a young bull without blemish, and a ram from the flock without blemish. (24) And you shall offer them before the Lord, and the priests shall cast salt upon them, and offer them up as a burnt-offering to the Lord.

RASHI

רש"י

(20) **Corners of the upper ledge** — i.e., the top surface of the altar. וכפרתהו — thus you shall wipe it [from its ordinary status], initiating it, so that it be fit for atonement.

(כ) פנות העזרה. גג המזבחה: וכפרתהו. תקנחו להיות ראוי לכפר עליו: (כא) במפקד הבית. במקום הראוי כלומר במקום קדש: (כג) מחטא. מלטהר:

(21) **At the appointed place of the House**

— its proper place i.e., a holy place. (23) **מחטא** — means here, from purifying it.

Writings Mishlei 18

כתובים משלי פרק יח

ד מיא עמיקי פומיה דגברא

ד מים עמקים דברי פי איש נחל נבע מקור

(4) The words of a man's mouth are like deep waters, and the wellspring of

נחלא דנביע מבווע דחכמתא:
 ה למסב אפי לרשיעא לא
 שפיר אף לא למצלי דינא
 לצדיקא: ו שפותיה דסכלא
 מיתן ליה לדינא ופומיה מסטי
 ליה לחרתא: ז פומיה דסכלא
 שציא הוא ליה ושפותיה פחא אנון לנפשיה: ח מלוי דשגושא מרסנן ליה ומחתן ליה לעומק דשיל:

חכמה: ה שאת פני רשע לא טוב להטות צדיק
 במשפט: ו שפתי כסיל יבאו בריב ופיו למהלמות
 יקרא: ז פי כסיל מחתה לו ושפתיו מוקש נפשו:
 ח דברי גרגן כמתלהמים והם ירדו תדרי בטן:

wisdom like a flowing brook. (5) It is not good to favor the wicked man, and to deprive a righteous man of justice. (6) A fool's lips enter into quarrel, and his mouth invites blows. (7) A fool's mouth is his destruction, and his lips are the trap of his soul. (8) The words of a grumbler are like blows, and they descend into the innermost parts of the body.

RASHI

רש"י

(4) **The wellspring of wisdom** — *is like a flowing brook [and like deep water].* (5) **To favor the wicked** — *for the wicked are favored in this world, It is not good* — *for them [i.e., the wicked] because they are punished in the World to come. And it is good to deprive a righteous man of justice*

(ד) מקור חכמה. בנחל נובע: (ה) שאת פני רשע. שנושאין להם פנים בעולם הזה: לא טוב. להם שנפרעין מהן לעולם הבא ומה טוב: להטות צדיק במשפט. בעולם הזה כדי שיזכו לעולם הבא: (ו) למהלמות. ליסורין יקרא שיבואו עליו: (ח) כמתלהמים. מהלומות:

— *in this world, so that he merit the World to Come.* (6) **למהלמות** — *he invites pains to come upon himself.* (8) **כמתלהמים** — *are like blows.*

Mishnah Ketubot, chapter 4

משנה כתובות פרק ד

(1) A *na'arah* (see Mishnah portion of last week for definition of *na'arah* and *boggeret*) who was seduced [the compensation for] her indignity and blemish, as well as the fine, belong to her father and so, too, [compensation for] pain in the case of one who was forcefully violated. If it went to trial before her father died [and while she was still a *na'arah*, all the compensations] belong to her father. If her father [subsequently] died, they belong to her brothers [who inherit from the father]. If her father, however, died before her action was brought to trial, they belong to her. If it went to trial before she became a *boggeret*, [all the compensations] belong to her father; if her father [subsequently] died, they belong to her brothers [as above]. If, however, she became a *boggeret*

א נערה שנתפתתה, בשתה ופגמה וקנסה של אביה, והצער בתפוסה. עמדה בדיון עד שלא מת האב, הרי הן של אב. מת האב, הרי הן של אחיו. לא הספיקה לעמוד בדיון עד שמת האב, הרי הן של עצמה. עמדה

רבנו עובדיה מברטנורא

א נערה. והצער בתפוסה. והצער נמי לאביה באנוסה: מת האב. משעמדה בדיון בנערותה, בין בגרה קודם מיתה בין לא בגרה, הרי הן של אחיו, דכיון דעמדה בדיון זכה בהן אב: לא הספיקה לעמוד בדיון וכו'. כיון דלא עמד בדיון

before her action could be tried, they belong to her. Rabbi Shimon says; If her father died before she actually collected [the payments, even though it was brought to trial while she was still a *na'arah*], they belong to her [since it did not reach the father's hands it is not his to bequeath; the *halachah* does not follow Rabbi Shimon]. However her handiwork and anything she finds [during the lifetime of her father] even if she had not [yet] collected [her salary, belong to her father and therefore], belong to her brothers in the event of her

father's [subsequent] death [but salary due her for work performed after the death of her father, belong to her]. (2) If one gave his daughter [a minor or *na'arah*] in betrothal and she was divorced, [and then] he gave her [again] in betrothal and she was left a widow, her *ketubah* [from these betrothals] belongs to him. If, however, he gave her in marriage and she was divorced [and then] he gave her [again] in marriage and she was left a widow, her *ketubah* [from both marriages] belongs to her [because once she is married she no longer is the ward of her father, despite the fact that the first *ketubah* was written before marriage]. Rabbi Yehudah states; The [money from the] first [*ketubah*, since written before the marriage while she was a ward of her father] belongs to her father. They, however, said to him; As soon as he gives her in marriage, her father loses all control over her [and it, therefore, makes no difference what her status was while the *ketubah* was written]. (3) The [betrothed] daughter of a proselyte woman [who was a *na'arah* and] who converted together with her mother [before she was three and, therefore, it may be assumed that she was a virgin] and then committed adultery is subject to the penalty of strangulation [as any other married Jewish woman who committed adultery], but not to [stoning at] “the entrance of her father's house” [as would be the case of an ordinary Jewish *na'arah* who was a virgin that committed adultery, because the verse states “They should take the girl out to the entrance of her father's house and they should

בדין עד שלא בגרה, הרי הן של אב. מת האב, הרי הן של אחיו. לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה, הרי הן של עצמה. רבי שמעון אומר, אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב, הרי הן של עצמה. מעשה ידיה ומציאתה, אף על פי שלא גבתה. מת האב, הרי הן של אחיו: ב המאָרס את בתו, וגרשה, ארסה ונתארמלה, כתבתה שלו. השיאה וגרשה, השיאה ונתארמלה, כתבתה שלה. רבי יהודה אומר, הראשונה של אב. אמרו לו, משהשיאה, אין לאביה רשות בה: ג הגיורת שנתגירה בתה עמה, וזנתה, הרי זו בחנק. אין לה לא פתח בית האב, ולא מאה

רבנו עובדיה מברטנורא

לאו ממון הוא להורישו לבניו: **רבי שמעון אומר.** אע"פ שעמד בדין לא הוי ממון דאב להורישו לבניו עד דמטי לידיה, דכתיב (דברים כ"ב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף, לא זכתה תורה לאב אלא משעת נתינה. ואין הלכה כרבי שמעון: **מעשה ידיה.** שעשתה בחיי אביה, אף על פי שלא גבתה, כגון שכר פעולה: **ומציאתה.** בגמרא פריך, מציאתה ממאן גביא. ומשני, הכי קאמר, מעשה ידיה כמציאתה מזה מציאתה בחיי האב לאב אחר מיתת האב לעצמה, כלומר שאין האחים זוכים במה שמצאה הבת לאחר מיתת האב, כך מעשה ידיה בחיי האב לאב, וזכו בהן האחים אף על פי שלא גבתה שכר פעולתה. אבל מעשה ידיה שלאחר מיתת האב לעצמה, ואין לאחין זכות במעשי ידי הבת שעושה לאחר מיתת האב: **ב כתובתה של אב.** כתובתה שהיא גובה משני אירוסין הללו. וקסבר יש כתובה לארוסה. ובימי נערות וקטנות קאמר: **כתובתה שלה.** דמשהשיאה פקע רשותו, ובתר גובינא אולינן, וגובינא בתר הכי הוא. ולא אולינן בתר כתיבה לומר הואיל והראשונה נכתבה בעודה ברשות האב תיהוי דאב: **הראשונה של אב.** דקסבר ר' יהודה בתר כתיבה אולינן, והואיל וכתובה ראשונה נכתבה לפי הנשואין בעוד שהבת ברשות האב, הויא דאב. ואין הלכה כר' יהודה: **ג וזנתה.** מן האירוסין והיא נערה: **הרי זו בחנק.** ואפילו נתגיירה פחותה מבת ג' שנים

put her to death by stoning ... for she did a disgraceful thing in **Israel**” (Deuteronomy 22:21) implying one who was born a Jewess] nor [does her husband pay the] hundred *selā* (see Deuteronomy 22:19) [if his allegation of adultery proves false]. If her conception had not been in holiness [i.e., before the conversion], but her birth was in holiness [after her mother's conversion], she is subject to the penalty of stoning [the Gemara derives this as follows. Since the verse says; “They should put her to death by stoning” and not they should stone her, the superfluous word ומתה, literally **she** should die, comes to include an extra **she** namely, one who was conceived prior to her mother's conversion], but [she is] not [subject] to the bringing her out to “the entrance of her father's house,” nor [does her husband pay the] one hundred *selā* [we only include her regarding the death penalty, as is implied in ומתה, i.e., concerning death, but not regarding the fine, if the allegation of adultery proves to be false]. If she was both conceived and born in holiness, she is regarded as a daughter of Israel in all respects. One [born Jewish] who had a father but no entrance of her father's house [i.e., her father did not have a house], or an entrance to her father's house, but no father [having already passed on, she], is, nevertheless, subject to the penalty of stoning, for [the regulation regarding] “the entrance of her father's house,” was only intended as [an independent] precept [and not as an indispensable part of the penalty]. (4) A father has authority over his daughter [while she is a minor and while she is a *na'arah*] regarding her betrothal [whether it was effected] by money [and the money now belongs to him], contractual deed [the betrothal deed is placed into his hands] or [he gives her to one who will betroth her with] relations; he is entitled to anything she finds [since he supports her voluntarily (see Mishnah 6)] and to her handiwork; [he has the right] of annulling her vows (see Numbers 30:6) and he receives her bill of divorce [if she receives a divorce before becoming a *boggeret*]; but he has no usufruct [from fields she inherited from her maternal grandfather] during her lifetime [but if she dies, he inherits her]. When she marries, the husband surpasses him [in his rights] in that [not only does her husband have all the rights the father had, but] he [also] has usufruct during her lifetime; however, he is also under the [additional] obligations of maintaining and ransoming her [if she were ever to be taken captive]

רבנו עובדיה מברטנורא

דבחוּקת בתולה היא. דכי כתיבא סקילה בנערה מאורסה בבת ישראל כתיב, דכתיב (דברים כ"ב) כי עשתה נבלה בישראל: **ולא מאה סלע**. אם נמצא הבעל שקרן. דכולה פרשה בישראל כתיבא: **ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה**. דאמר קרא (שם) וסקלוה באבנים ומתה, שאין צריך לומר ומתה אלא לרבות הורתה שלא בקדושה. ומיהו לקנס לא מרבינן לה, דלמיתתה נתרבית ולא לקנס: **יש לה אב**. בישראלית קמייירי: **ואין לה פתח בית אב**. כגון שאין לאב בית: **ד האב זכאי בבתו**. בקטנותה ובנערותה: **בקדושה בכסף**. שכסף קדושה שלו, דכתיב באמה העבריה (שמות כ"א) ויצאה חנם אין כסף, ודרשינן, אין כסף לאדון זה, כלומר לאדון שקנאה שיצאה מאתו חנם בסימני נערות, אבל יש כסף לאדון אחר, ומנו אב, שכסף קדושה שלו אפילו כשהיא נערה עד שתבגר: **בשטר ובביאה**. שמקבל שטר קדושה עליה ומוסרה

סלע. היתה הורתה שלא בקדושה ולדתה בקדושה, הרי זו בסקילה. אין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע. היתה הורתה ולדתה בקדושה, הרי היא כבת ישראל לכל דבר. יש לה אב ואין לה פתח בית האב, יש לה פתח בית האב ואין לה אב, הרי זו בסקילה. לא נאמר פתח בית אביה, אלא למצוה: **ד האב זכאי בבתו בקדושה בכסף בשטר ובביאה**. וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה. ומקבל את גטה. ואינו אוכל פרות בחייה. נשאת, יתר עליו הבעל שאוכל פרות בחייה, וחיב במזונותיה, בפרקונה, ובקבורתה.

and to provide for her burial. Rabbi Yehudah says; Even the poorest man in Israel must provide [for his wife's funeral] no less than two flutes and one lamenting woman. (5) She [a *na'arah*] remains under the authority of her father [and may not eat *terumah* even if betrothed to a priest] until she enters the authority of her husband [by going into the bridal chamber] at marriage. If her father handed her to the agents of the husband [whom he sent to bring her], she passes into the authority of her husband. If her father accompanied her husband's agents or if the father's agents accompanied the husband's agents, she remains under the authority of her father. If her father's agents handed her to her husband's agents, she passes into the authority of her husband. (6) A father is under no obligation to maintain his daughter [or his son after the age of six, during his lifetime (yet if he does not maintain them he is ostracized by the courts); however, after his death they are maintained from his estate, as is required by the *ketubah*]. The following exposition was made by Rabbi Elazar ben Azariah in the presence of the Sages in the vineyard of Yavneh [i.e., the Academy of Yavneh, referred to as a vineyard because the Sages sat there in rows, as in a vineyard]: [Since one of the conditions of the *ketubah* provides that] the sons shall inherit [their mother's *ketubah* beyond what they share with their other brothers] and the daughters shall be maintained [out of their father's estate, the two cases may be compared and just] as the sons cannot become heirs until after the demise of their father, so,

רבי יהודה אומר, אפלו עני שבִּישְׂרָאֵל, לא יפחות משני חלילים ומקוננות: ה לעולם היא ברשות האב, עד שתכנס [לרשות הבעל לנשואין]. מסר האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל. הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, הרי היא ברשות האב. מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל: ו האב אינו חייב במזונות בתו. זה מדרש ררש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה, הבנים יירשו והבנות יזונו, מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר

רבנו עובדיה מברטנורא

לביאה לשם קדושין למי שירצה, דכתיב והיתה, אתקוש היות להודי, מה כסף שהוא אחד מן ההיות, ברשות אביה, אף קדושי שטר וביאה ברשות אביה: **במציא אתה**. משום איבה: **ובמעשה ידיה**. דכתיב (שמות כ"א) וכי ימכור איש את בתו לאמה, מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה: **ובהפרת נדריה**. דכתיב (במדבר ל) בנעוריה בית אביה: **ומקבל גיטה**. דכתיב (דברים כ"ד) ויצאה והיתה, אתקש יציאה להויה, כשם שהאב מקבל קדושיה בקטנותה ונערותה, כך מקבל גיטה: **ואינו אוכל פירות בחייה**. אם נפלו לה קרקעות מבית אבי אמה, אין אביה אוכל פירותיה בחייה, אא"כ מתה והוא יורשה: **יתר עליו הבעל**. שהוא זוכה בכל השנויים למעלה שהאב זכאי בבתו, ואוכל פירות הנכסים שנפלו לה בירושה משנישאת לו: **ובפרקונה**. אם נשבת חייב לפדותה: **בקבורתה**. שחכמים תקנו קבורתה תחת ירושתה שהוא יורשה אם מתה: **משני חלילים**. להספד: **ה לעולם היא ברשות האב**. אם בת ישראל מאורסת לכהן היא אינה אוכלת בתרומה, ואפילו הגיע הזמן שקבעו לנשואין ולא נישאת שהבעל חייב במזונותיה אינה אוכלת בתרומה: **עד שתכנס לחופה**. לשם נישואין, שתהא מסורה לרשות הבעל: **מסרו שלוחי האב**. שפגעו שלוחי האב בשלוחי הבעל ומסרוה להם: **ו האב אינו חייב במזונות בתו**. בחייו. דאילו לאחר מיתה ניוונות הבנות מנכסיו מתנאי כתובה. ובתו לאו דוקא, דה"ה בנו, שאין האב חייב לזון לא בניו ולא בנותיו כשהם קטנים, אלא אם הוא גברא דאמיד, כלומר שהוא איש עשיר, בית דין נוטלים ממנו בעל כרחו בדרך שכופין כל שאר בני העיר על הצדקה ומפרנסים בה בניו ובנותיו הקטנים, ואם אינו גברא דאמיד ב"ד מהרפים אותו ומודיעים אותו שאכזריות היא לו אם לא יפרנס את בניו, ושהוא פחות מן החיות המדבריות שהם מרחמין על בנייהם, אבל אין יכולין לכופו על זה, בין שהבנים זכרים בין נקבות. ודוקא שהבנים קטנים, אבל קטני קטנים והם הפחותים מבני שש, ב"ד כופין את האב ומוציאים מידו בעל כרחו

too, the daughters cannot claim maintenance [as an obligation] except after the death of their father. (7) [If a husband] did not write a *ketubah* for his wife, a virgin collects two hundred *zuz* [upon divorce or her husband's death,] and one hundred [if she was] a widow [when she married], because it [the statutory *ketubah*] is a condition laid down by the court. If he assigned to her, in writing, a field that was worth one hundred instead of the two hundred *zuz*, and did not write [in] her [*ketubah*]: All property that I possess are surety for your *ketubah*, he is, nevertheless, liable [for the full amount] because [the clause mentioned] is a condition laid down by the court [and he cannot tell her; You may only collect from the field that I assigned for that purpose]. (8) If he did not write [in] her [*ketubah* the clause]; If you are taken captive, I will ransom you and keep you as my wife, or in the case of a priest's wife [where, once captured, she is assumed to have been violated and is prohibited to remain married to her husband], I will return you to your city [i.e., parental home], he is, nevertheless, liable [to carry out these obligations], because [the clause, even if not written,] is a condition laid down by the court. (9) If she is captured, it is his responsibility to ransom her and if he said; Here is her divorce and her *ketubah*, let her ransom herself — he is not allowed [to do so, since he is already liable]. If she became ill, it is his duty to provide medical treatment for her [just as he provides her with food, since in her case, medicine, is food], but if he said; Here is her divorce and her *ketubah*, let her heal herself — he is allowed [to do so; just as in any divorce, he no longer gives her food]. (10) [A husband who] did not write [in the *ketubah*] for her [the following undertaking]; Sons that will be born from our marriage shall inherit the money of your *ketubah* above and beyond their shares with their [other] brothers, is, nevertheless, liable [where he left over, in addition to satisfying the two *ketubot* for his two wives, at least one extra dinar, so that this Rabbinical condition does not totally undo the Biblical method of inheritance], because [this clause] is a condition laid down by the

רבנו עובדיה מברטנורא

כדי לפרנס בניו שהם קטני קטנים, אחד זכרים ואחד נקבות: **בכרם**. על שם שהיו יושבים שורות שורות ככרם: **הבנים יירשו והבנות יזונו**. מתנאי כתובה, שהבנים זכרים ירשו כתובת אמן והבנות נקבות יזונו מנכסי: **מה הבנים**. זכרים: **אין יורשין**. כתובת אמן אלא לאחר מיתת אביהן: **כך הבנות אינן נזונות**. מנכסי האב מכח תנאי כתובה אלא לאחר מיתת אביהן: **ז' ולא כתב לה כל נכסים כו' חייב**. להיות כל נכסיו אחראין לה. ולא יכול למימר אין לך אלא שדה הכתובה לך בכתובתיך: **ח' ובכהנת**. שאינו יכול לקיימה משנשבת, שאשת כהן אסורה לבעלה משנאנסה. כותב לה אפרקינך ואהדרינך למדינתך. וחייב לתת לה כתובתה. ואע"פ שבעל כרחו צריך לגרשה: **ט' אינו רשאי**. שכבר נתחייב בפרקנה משנשבת: **חייב לרפאותה**. שהרפואה כמזונות: **רשאי**. שאין חייב לזון גרשתו: **י' יתר על חולקיהון רעם אחוהון**. אם תמותי בחיי ואירשך יטלו בניך כתובתיך אחרי מותי כשיבואו לחלוק בנכסי עם בנים שיהיו לי מאשה אחרת. ונפקא מינה, כגון שכתובה של זו מרובה משל אחרת או שבני האשה אחרת מרובים מבניה של זאת וטוב לאלו

court. (11) [A husband who did not write in the *ketubah* the undertaking;] Daughters that will be born from our marriage shall live in my house and be maintained out of my estate until they are married, is, nevertheless, liable [to do so], because [this clause] is a condition laid down by the court [however, once she becomes a *boggeret*, even though she is not engaged, she is no longer maintained from the estate]. (12) [So, too, if he did not write in

the *ketubah*;] You shall live in my house and be maintained out of my estate throughout the duration of your widowhood, he is, nevertheless, liable [to do so], because [this clause also] is a condition laid down by the court. The men of Jerusalem would write this formula; The men of Galilee wrote the same formula as the men of Jerusalem. However, the men of Judea used to write; [And be maintained out of my estate] until the heirs pay you your *ketubah*. The heirs, consequently, may, if they wish, pay her *ketubah* and dismiss her [the *halachah* does not follow the formula of the people of Judea and she may live in the house she occupied and use all the utensils she formerly used and be maintained from the estate as long as she has not claimed her *ketubah* or remarried].

תנאי בית דין: יא בְּנֵי גְּבֻרָה דִּיהוּיָן לִיכִי מִנְאִי, יְהוּיָן יְתָבֵן בְּבֵיתִי וּמִתְזוֹנִן מִנְכָּסֵי עַד דִּיתְנַסְבֵּן לְגַבְרִין, חֵיב, שְׂהוּא תְנָאִי בֵּית דִּין: יב אֵת תְּהָא יְתָבָא בְּבֵיתִי וּמִתְזוֹנָא מִנְכָּסֵי, כָּל יְמֵי מַגְד אֲלִמְנוּתֶיהָ בְּבֵיתִי, חֵיב, שְׂהוּא תְנָאִי בֵּית דִּין. כֶּף הִיּוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם כּוֹתְבִין. אַנְשֵׁי גְּלִיל הִיּוּ כּוֹתְבִין כְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם. אַנְשֵׁי יְהוּדָה הִיּוּ כּוֹתְבִין, עַד שְׂרִיצוּ הַיּוֹרְשִׁים לְתֵן לֶיהָ כְּתָבָתֶיהָ, לְפִיכָךְ אִם רָצוּ הַיּוֹרְשִׁין, נוֹתְנִין לָהּ כְּתָבָתָהּ וּפּוֹטְרִין אוֹתָהּ:

רבנו עובדיה מברטנורא

שיטלו כתובת אמן ואפילו הכתובות שוות. ואין כתובת בנין דכרין נגבית אפילו בזמן הזה אלא ממקרקעי אבל לא ממטלטלי. ודוקא כשהניח האב שיעור שתי הכתובות ודינר יותר, או יורשין הבנים כתובת בנין דכרין, הואיל ונשאר מקום לירושה של תורה, שאחר שיטול כל אחד מהבנים כתובת אמו נשאר דינר לחלוק ולירש בנכסי אביהן, אבל אם לא הניח האב אלא כשיעור ב' הכתובות או פחות מזה חולקים הנכסים בשהו ואין כתובת בנין דכרין נוהגת בהם: **יא עד דיתנסבן.** עד שיתארסו. ואם בגרו אע"פ שלא נתארסו אין להם מזונות, דקיימא לן בוגרת אין לה מזונות: **יב מיגד אלמנותיך.** משך אלמנותיך: **אנשי יהודה כותבין כו'.** ואין הלכה כאנשי יהודה, אלא כל זמן שלא נישאת ושלא תבעה כתובתה בבית דין ניוזנית משל בעלה ודרה בבית שהיתה דרה בחיי בעלה ומשתמשת בכל הכלים שהיתה משתמשת בהן בחיי בעלה:

Gemara Ketubot, 50a

גמרא כתובות דף נ.

Rabbi Elai stated: It was enacted at Usha that if a man wishes to spend liberally [for charity], he should not spend more than a fifth [of his wealth]. So it was also taught: If a man desires to spend liberally he should not spend more than a fifth, [since by spending more] he might himself come to be in need [of assistance] of people. It once happened that a man wished to spend more than a fifth but his friend did not allow him. Who was it [i.e., the friend]? — Rabbi Yishbab. Others say [that the

אמר רבי אילעא באוּשָׁא הִתְקִינוּ הַמְּבֻבְזֵי אֶל יְבֻבְזֵי יוֹתֵר מִחוּמֵשׁ. תְּנָאִי נְמִי הֵכִי הַמְּבֻבְזֵי אֶל יְבֻבְזֵי יוֹתֵר מִחוּמֵשׁ שְׂמָא יִצְטָרֵךְ לְבְרִיּוֹת. וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׂבִקְשׁ לְבֻבְזֵי יוֹתֵר מִחוּמֵשׁ וְלֹא הִנִּיחַ לוֹ חֲבֵירוֹ וּמִנּוּ רַבִּי יִשְׁבָּב

man who wished to spend was] Rabbi Yishbab, but his friend did not allow him. And who was it? Rabbi Akiva. Rabbi Nachman, or as some say, Rabbi Acha bar Yakkov, said: What [is the proof from] Scripture [that one may spend up to a fifth]? — “And [from] everything that You will give me [עשר אעשרנו] I shall tithe to You!” (Genesis 28:22) [the repetition of עשר indicates two tenths.] But the second tenth, surely, is not like the first one [i.e., since after the first tenth only nine parts remain, thus, the second tenth, is 0.9, which together with the first tenth does not equal a fifth]? — Rabbi Ashi replied: “[עשרנו lit.] I will tithe it” [implies I will tithe] the second like the first [it should have stated עשר אעשר]. Rabbi Yitzchok stated: It was enacted at Usha that a man must bear patiently with his son until [he is] twelve years [of age]. From that age onwards he may pester his life [by striking or holding back bread, if he is neglectful]. But could this be correct? Did not Rav, in fact, say to Rabbi Shmuel bar Shilat [who was a teacher of children]; Do not accept [a pupil] under the age of six; however, a pupil the age of six you should accept and stuff him [with Torah] as one stuffs an ox [thereby indicating the age of six as compulsory for Torah study, rather than twelve]? — Yes, as one stuffs an ox, but he may not “pester his life” until after [he has reached the age of] twelve years. And if you prefer I may say: This is no difficulty, since one [i.e., six years of age] may have referred to Scripture and the other to Mishnah; for Abaye stated: The nurse told me that a child of six [is ripe] for Scripture; one of ten, for Mishnah; one of thirteen, for a full twenty-four hour fast, and in the case of a girl, [from] the age of twelve. Said Rabbi Kattina: Whoever brings his son [to school] under the age of six will run after him [constantly for health reasons] but will never overtake him [the child will be constantly in ill health]. Others say: His friends will run after him, but will never overtake him [in his superior knowledge]. Both statements, however, are correct: He is feeble but learned. If you prefer, I might say: The former [that he will run after him for health reasons] applies to one [a child under six] who is emaciated; the latter, to one who is in good health. “Fortunate are they that keep justice, that do righteousness at all times.” (Psalms 106:3) Is it possible to do righteousness at all times? — This, explained our Rabbis of Yavne, or as others say, Rabbi Eliezer, refers to a man who maintains his sons and daughters while they are young [who require his attention twenty-four hours a day]. Rabbi Shmuel bar Nachmani said: This refers to a man who brings up an orphan boy or girl in his home and enables them to marry.

ואמרי לה רבי יששב ולא הניחו חבירו ומנו רבי עקיבא. אמר רב נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב מאי קראה (בראשית כ"ח) וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. והא לא דמי עישורא בתרא לעישורא קמא. אמר רב אשי אעשרנו לבתרא כי קמא. אמר רב יצחק באושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו עד שתים עשרה שנה מכאן ואילך יורד עמו לחייו. איני והא אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת בציר מבר שית לא תקביל. בר שית קביל וספי ליה כתורא. אין ספי ליה כתורא מיהו אינו יורד עמו לחייו עד לאחר שתים עשרה שנה. ואי בעית אימא לא קשיא הא למקרא הא למשנה. דאמר אביי אמרה לי אם בר שית למקרא בר עשר למשנה בר תליסר לתעניתא מעת לעת ובתינוקת בת תריסר. אמר רב קטינא כל המכניס את בנו פחות מכן שש רץ אחריו ואינו מגיעו איכא דאמרי חביריו רצין אחריו ואין מגיעין אותו. ותרוויהו איתנהו חליש וגמיר איבעית אימא הא דכחיש הא דבריא. (תהלים ק"ו) אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת. וכי אפשר לו לאדם לעשות צדקה בכל עת דרשו רבותינו שביבנה ואמרי לה רבי אליעזר זה הון בניו ובנותיו כשהון קטנים. רבי שמואל בר נחמני אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך

“Wealth and riches are in his house; and his merit endures forever.” (ibid. 112:3) Rabbi Huna and Rabbi Chisda [expounded the text in different ways]. One said: It applies to a man who studies the Torah and teaches it to others; and the other said: It applies to a man who writes the Torah, the Prophets and the Writings and lends them to others. “And see your children's children, peace be upon

Israel.” (ibid 128:6) Rabbi Yehoshua the son of Levi said: As soon as your children have children, there will be peace upon Israel; for they will not be subject to *chalitzah* or levirate marriage. Rabbi Shmuel bar Nachmani said: As soon as your children have children, there will be peace for the judges of Israel, for [legacy issues] will not come to quarrels.

וזהר תצוה דף קפ"א ע"א

רבי יהודה פתח (ישעיה ב') הדרו לכם מן האדם אשר נשמה באפו. הכא פקיד קדשא בריהו לבר נש וזאזיהר ליה לאסתמרא מאיגון בני נשא דאסטו ארזיהו מארז טב לארז ביש ומסאבי נפשיהו בהווא מסאבו אחרא. דהא כד ברא קדשא בריהו לבר נש עבד ליה בדיוקנא עלאה ונפח ביה רוחא (נ"א נשמתא) קדישא דכליל בתלת במה דאוקימנא דאית ביה נפש רוח ונשמה ועילא מכלא נשמה דאיהי חילא עלאה למנדע ולמיטר פקודוי דקדשא בריהו. ואי הוה נשמתא קדישא אעיל לה בפולחנא אחרא האי איהו מסאיב לה ונפיק מפולחנא דמריה. בגין דתלת חילין אלין בלהו חר נפש רוח ונשמה משתתפי בהרא והוה חר וכלא בגוונא דרוזא עלאה (על דא נאמר (משלי י"ג) הולך את חכמים וגומר) ואי חוונן להאי בר נש דהוה ביה אלין דרגין בלהו. עד לא קיימא בקיימיה למנדע מאן איהו במאי אתידע דלא לקרבא בר נש בהדיה או לאתמנעא מניה (ס"א בר נש דאית ביה דרגין אלין בלהו וקיימא בקיימיה דא איהו גבר שלים עבדא מהימנא דמאריה ובעי לאשתתפא ביה ולאשתברא בהדיה למילף אורחוי מניה. ובמאי אתידע בר נש למנדע מאן איהו לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה). ברוגזיה ממש ידע ליה בר נש ואשתמודע מאן איהו אי הוה נשמתא קדישא נטר בשעתא דרוגזיה אתי עליה ולא יעקר לה מאתרהא בגין למשרי תחותה הווא אל זר דא איהו בר נש בדקא יאות. דא איהו עבדא דמאריה דא איהו גבר שלים. ואי הוה בר נש לא נטיר לה ואיהו עקר קדושה דא עלאה מאתריה למשרי באתרהא סמרא אחרא. ודאי דא איהו בר נש דמריד במאריה ואסיר לקרבא בהדיה ולאשתברא עמיה ודא איהו. טורף נפשו באפו. איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה אל זר. ועל דא כתיב הדרו לכם מן האדם אשר נשמה באפו דהוה נשמתא קדישא טריף לה וסאיב לה בגין אפו אשר נשמה אחרף באפו. כי במה נחשב הוא. עבודה זרה אתחשב הווא בר נש. ומאן דאתחבר עמיה ומאן דאשתעי (ס"א דאשתתף) בהדיה כמאן דאתחבר בעבודה זרה ממש. מאי טעמא בגין דעבודה זרה ממש שארי בגויה. ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה מאתרה. ושארי באתרה עבודה זרה אל זר. מה אל זר כתיב ביה (ויקרא י"ב) אל תפנו אל האלילים בגוונא דא אסיר לאסתכלא באנפוי. ואם תאמר הא רוגזא דרגין רוגזא דרגין טב איהו לכל סטרין דהא תנינן דאורייתא אשא איהו ואורייתא קא מרתחא ליה דכתיב (ירמיה כ"ג) הלא כה

דברי כאש נאם יי:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sha'arei Kedusha, Part 2, Chapter 4

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

Our Rabbis, of blessed memory, said; (Chullin 89a) The world continues to exist only in the merit of one who bridles (*bolem*) his mouth during a quarrel ... as it says; (Job 26:7) "He suspends the earth on nothingness (*blimah*)."

Rabi Avahu says, On one who makes himself as though he is naught [i.e., one who is humble]. And our Rabbis taught; (Shabbat 88b) Those who are insulted and do not insult, who hear themselves shamed and do not respond, regarding them Scripture says; (Judges 5:31) "But those who love Him are like the coming out of the sun, in its strength." And Eliyahu [*HaNavi*], of blessed memory, said; Always be forbearing of insults with people, and with the members of your family most of all. And Father Eliyahu, of blessed memory, [also] said, Torah can be interpreted only by those who are not particular about insults. I, too, am revealed only to one who is not particular. Fortunate is the person who recognises his value, who has the day of death before his eyes, and is aware that he stands before the Creator, may His Name be blessed; who remembers that He gives him life in order to serve Him and to occupy himself with His Torah, and [fortunate is he] who does so. He is certainly beloved above and found pleasant below, and God is with him.

אָמְרוּ זְכוּרָנוּם לְבְרָכָה אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים אֶלָּא בְּמִי שְׁבוּלָם פִּיּוּ בְּשַׁעַת מְרִיבָה וְכוּ' שְׁנֵאמַר (אִיּוֹב כ"ו) תִּלְּהָ אַרְץ עַל בְּלִימָה רַבִּי אָבָהוּ אֹמֵר עַל מִי שְׁמֵשִׁים עֲצָמוּ בְּמִי שְׂאִינוּ וְכוּ'. וְתַנּוּ רַבְּנָן הַנֶּעְלָבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים שׁוֹמְעִין חֲרַפְתָּם וְאֵינָן מְשִׁיבִין עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב אֹמֵר (שׁוֹפְטִים ה') וְאֶהְיֶה בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ. וְאָמַר אֱלֹהֵינוּ זְכוּרָנוּ לְבְרָכָה לְעוֹלָם הוּי עֲלוֹב לְבִנֵי אָדָם וְלְבִנֵי בֵיתְךָ יוֹתֵר מִכָּלָם. וְאָמַר אָבָא אֱלֹהֵינוּ ז"ל לְעוֹלָם אֵין תּוֹרָה מִתְפָּרֶשֶׁת אֶלָּא בְּמִי שְׂאִינוּ קַפְדָּן. וְאֵף אֲנִי אֵינִי נִגְלָה אֶלָּא לְמִי שְׂאִינוּ קַפְדָּן. אֲשֶׁרִי אָדָם מְכִיר עֲרֻבוֹ וַיּוֹם הַמִּיתָה נִגְדַּ עֵינָיו. וַיִּוֹדַע שֶׁהוּא לְפָנֵי הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ וְזוֹכֵר שְׁנוֹתָן לוֹ חַיִּים לְעוֹבְדוֹ וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָתוֹ וְכֵן הוּא עוֹשֶׂה וְדַאי אֶהוֹב לְמַעַלָּה וְנִחְמַד לְמַטָּה וְה' עִמּוֹ:

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Reciting Shema, Ch. 3

הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ג'

(1) If excrement were in a hole, a person may stand with his shoe covering the hole and recite the *Shema*, but only if his shoe does not touch it. If, opposite him, there is a very small amount of excrement, the size of a drop, he spits thick spittle on it so that it is covered, and then he may recite the *Shema*. If excrement was smeared upon his skin or his hands were dirty from the lavatory, but there is no foul odor [emanating from them] at all because there is so little of it or it is very dry, he is allowed to recite the *Shema*, since they

א הִיְתָה צוּאָה בְּגוּמָא עוֹמֵד בְּסַנְדְּלוֹ עַל הַגּוּמָא וְקוֹרֵא וְהוּא שְׁלֵא יְהִיָּה סַנְדְּלוֹ נוֹגַע בָּהּ. הִיְתָה כְּנִגְדוֹ צוּאָה מְעוּסָה בְּיוֹתֵר כְּמוֹ טֶפֶה רוֹקֵק עֲלֶיהָ רוֹק עָבָה עַד שֶׁתִּתְכַסֶּה וְקוֹרֵא. הִיְתָה נְטִישַׁת צוּאָה עַל בְּשָׂרוֹ אוֹ יָדָיו מְטוֹנְפוֹת מִבֵּית הַכֶּסֶּא וְלֹא הִיָּה לָהּ רִיחַ רַע כָּלֵל מִפְּנֵי קוּטָנָן אוֹ יִבְשׁוּתָן מִתֵּר לְקָרוֹת לְפִי

do not have a foul odor. But if it is in its original place on his body, even though it is not visible when he is standing, since it is visible while he is sitting, he is forbidden to recite the *Shema* until he wipes himself thoroughly, because it is moist excrement and has a bad odor. Several of the *Geonim* ruled that it is forbidden to recite the *Shema* if one's hands are dirty [even if there is no foul odor emanating from them, and though the *halachah* does not follow their view, still], it is proper to act accordingly (Kessef Mishnah). (2) If a foul odor is coming from a substance, he distances himself four cubits, and then he may recite the *Shema*, provided that the odor does not reach him. But if the odor does reach him, he must distance himself to a place where the odor stops, and then he may recite the *Shema*. If an odor does not come from a substance, for example, if someone passed gas, one must distance himself to a place where the odor ceases, and then he may recite the *Shema*. It is forbidden to recite the *Shema* opposite vessels that are used for excrement or urine, even if there is nothing in them and they do not have a foul odor, because they are considered as a lavatory.

שָׁאִין לְהֵן רִיחַ רָע. אָבֵל אִם הִיְתָה בְּמִקוֹמָה אֲפָּה עַל פִּי שְׂאִינָה נִרְאִית בְּשֶׁהוּא עוֹמֵד הוֹאִיל וְנִרְאִית בְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב אֲסוּר לְקָרוֹת עַד שְׂיִקְנַח יָפֶה יָפֶה מִפְּנֵי שֶׁהַצּוֹאֵה לְחָהּ הִיא וַיֵּשׁ לָהּ רִיחַ רָע וְכַמָּה גְּאוּנִים הוֹרוּ שְׂאֲסוּר לְקָרוֹת אִם הָיוּ יָדָיו מְטוֹנְפוֹת וְכֵן רָאוּי לַעֲשׂוֹת: ב רִיחַ רָע שְׂיֵשׁ לוֹ עֵיקָר מִרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וְקוֹרָא אִם פָּסַק הָרִיחַ. וְאִם לֹא פָּסַק הָרִיחַ מִרְחִיק עַד מְקוֹם שֶׁפָּסַק הָרִיחַ וְקוֹרָא וְשָׂאִין לָהּ עֵיקָר כְּגוֹן מִי שְׂיֵצֵא מִמֶּנּוּ רוּחַ מִלְמַטָּה מִרְחִיק עַד מְקוֹם שֶׁתִּכְלָה הָרִיחַ וְקוֹרָא. גְּרַף שֶׁל רַעִי וְעֵבִיט שֶׁל מִימֵי רְגָלִים אֲסוּר לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע כְּנִגְדָן וְאִף עַל פִּי שְׂאִין בְּהֵם כְּלוּם וְאִין לְהֵם רִיחַ רָע מִפְּנֵי שֶׁהֵם כְּבֵית הַכֶּסֶא:

TETZAVEH FOR WEDNESDAY

תצוה ליום רביעי

TORAH

תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי ו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

יד וְתַרְתִּין תְּכִין דְּהַב דְּכִי
מְתַחֲמֵן תַּעֲבֵד יְתְּהוֹן עוֹבֵד
גְּדִילוֹ וְתִתֵּן יָת תַּכְּפִיא גְּדִילָתָא

יד וְשִׁתִּי שְׂרָשְׂרֹת זֶהָב טָהוֹר מִגְּבֻלַת תַּעֲשֶׂה
אתם מעשה עבת ונתתה את שרשרת

(14) And when you will make two pure gold chains for the [Breastplate's] edges, the work of braiding, you may then [be able to] attach the braided chains to

RASHI

רש"י

(14) **שרשרת זהב** — [The word *שרשרת* here, means] chains. **מגבולת** — [The meaning here is] You must make these [chains] for the very edges (גבול) of the Breastplate. **מעשה עבת** — [means: These golden chains here were made by] the work of braiding the [individual golden] strings, and not [forming chains] by linked rings as they make [the chains] for [drawing water from] wells. Rather, [the chains here were braided,] just like they make [the chains] which suspend incense receptacles, called

(יד) **שרשרת זהב**. שלשלאות: מגבולת. לסוף גבול החושן תעשה אותם: מעשה עבת. מעשה קליעת חוטין ולא מעשה נקבים וכפלים באותן שעושין לבורות אלא באותן שעושין לערסקאות